

ویژگی های اخلاق حرفه ای معلمان و استادان دانشگاه

دکتر کامبیز پوشنه

عضو هیئت علمی گروه مطالعات برنامه درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
poushaneh@hotmail.com

مریم پاکزاد (نویسنده مسئول)

دانشجوی دکترای رشته مطالعات برنامه درسی
Mar.pakzad.phy@iauctb.ac.ir

چکیده

این تحقیق به شیوه توصیفی-تحلیلی در صدد است تا به مطالعه ویژگی های اخلاق حرفه ای معلمان و استادان دانشگاه بپردازد. با توجه به ماهیت موضوع مورد مطالعه، گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه ای (کتاب، مجلات مقالات، گزارش ها و روزنامه های خبری) با تکیه بر نظیه های علمی و شواهد و قراین موجود و با استفاده از تحقیقات انجام شده به وسیله دیگر متخصصان حوزه مزبور صورت گرفته است. در این تحقیق، روش تجزیه و تحلیل محتوا مورد استفاده قرار می گیرد. اخلاق به معنای خلق و خوی و سنجیه و منش است. علم اخلاق علم نیک و بد، خوبی و تدبیر انسان برای نفس خویش است. اخلاق در آموزش عالی مفهومی چند بعدی شامل ابعاد فردی، حرفه ای، آموزش و تدریس می باشد و رعایت تمامی اصول و ارزشهای آن سبب رشد و تعالی دانشگاه در همه ابعاد و بالتبع جامعه خواهد شد مقاله حاضر در پی بررسی و یافتن ویژگی های اخلاق حرفه ای معلمان و استادان دانشگاه می باشد. در این تحقیق الگوی مفهومی اخلاق حرفه ای معلمان و اساتید دانشگاه با توجه به مطالعات پیشین و مبانی نظری مطروحه، ترسیم شد. نتایج به دست آمده از مدل مفهومی این مطالعه نشان می دهد که اخلاق حرفه ای معلمان و استادان دانشگاه در سه بعد شخصیتی، در محیط کار و در برخورد با دانش آموزان و دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت و ۳۳ شاخص کلیدی اخلاق حرفه ای معلمان و استادان مشخص گردید.

واژگان کلیدی: اخلاق - اخلاق حرفه ای - اصول اخلاقی - معلمان، استادان دانشگاه.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد شیراز

96170-82201

Professional ethics features of teachers and university professors

Abstract

Background: This research, in a descriptive-analysis manner, seeks to study the characteristics of the professional ethics of teachers and professors of the university. According to the nature of the subject matter studied, the collection of information from the library method (books, journals, reports and reports News), based on scientific advice, should be made available through other research done by other experts. In this research, a method of analyzing content is used. According to the nature of the subject matter studied, the collection of information from the library method (books, journals, news reports, newsletters) and the Internet is done by relying on scientific theories and existing evidence and using research carried out by other experts in the field. In this research, the method of analyzing content is used. **Conclusion:** Ethics means mood and temperament. The science of ethics is good and bad science, the goodness and man's guidance for his soul. Ethics in higher education A multidimensional concept, including individual dimensions, professionalism, education, and teaching, and the observance of all its principles and values, will promote the growth and excellence of the university in all its dimensions and, consequently, social excellence. The present article seeks to investigate and find the attribute of professional ethics of teachers and university professors. In this research, the conceptual model of the professional ethics of teachers and professors of the university was drawn up according to the previous studies and theoretical foundations. The results of the conceptual model of this study show that the professional ethics of teachers and professors of the university was studied in three dimensions of personality, in the field of work, in dealing with students and students, and 33 key indicators of professional ethics of teachers and professors.

Key words: ethics, professional ethics, ethics principles, teachers, university professors.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران

مقدمه

هرچه زندگی انسان پیچیده‌تر و از حالت ابتدایی و بسیط خارج می‌گردد، مسئله اخلاق هم شکل گسترده‌تر و پیچیده‌تری به خود می‌گیرد و تعریف اخلاقی روابط انسان‌ها در جامعه مشکل‌تر می‌شود و تشخیص مصادیق اخلاقی از غیر اخلاقی دشوارتر می‌گردد. امروزه کمتر فعالیتی از فعالیت‌های روزمره بشری را می‌توان نام برد که به عنوان یکی از شاخه‌های اخلاق کاربردی یا حرفه‌ای، بررسی نشده باشد یا نتوان از آن در اخلاق بحث کرد (رجب زاده، ۱۳۷۹). در جهان صنعتی از دهه‌های اخیر در دانش مدیریت به ویژه مدیریتی که در محافل دانشگاهی و اجرایی آمریکایی به میان آمد مفهوم "اخلاق حرفه‌ای" به عنوان یک اصل در همه بخش‌های مدیریت مطرح شد. در واقع دو بحث مطرح بود: یکی مسئولیت‌های اجرایی مدیران و دیگری اخلاق حرفه‌ای^۱ مدیران. متأسفانه در کتاب‌هایی که به زبان فارسی ترجمه می‌شدند، اغلب مترجمان این بحث‌ها را حذف می‌کردند (قراملکی، ۱۳۹۵). از طرف دیگر بسیاری گمان می‌کنند بین اخلاقی بودن و برنده بودن یا سود بردن باید یکی را انتخاب کنند و لذا اخلاق را محدودیتی می‌پندارند که مانع موفقیت آنها می‌شود حتی برخی همچون پرفسور هنری آدامز استاد دانشگاه هاروارد معتقدند «معنویات یک تجمل‌گرا و خصوصی است.» (حسینیان، ۱۳۹۲) اما رویکرد جهانی به وضع میثاق‌ها و مقررات گوناگون اخلاقی و اهتمام جدی به تأسیس و تقویت نهادها و سازمان‌های متنوع مدنی و اخلاقی در سال‌های اخیر حاکی از توجه دوباره جوامع انسانی متأخر به کارگشایی اخلاق و منش انسانی در پویایی‌های مناسبات جمعی و بیانگر اراده فراگیر به شکل‌گیری روند علمی و توسعه یابنده تلاش‌های اخلاق‌گرا در سطوح ملی و بین‌المللی است. اهتمام به ضرورت‌هایی چون بهبود سلامت محیط انسانی، آموزش فرهنگی و اخلاقی، توجه به تلفیق اخلاق و مسئولیت، تأکید بر حفظ حرمت و کرامت انسان، گرایش به عدالت و برابری، ترویج تلقی از اخلاق به مثابه عامل انگیزشی تقویت توان فردی و پیوند روحیه جمعی و سازمانی، تأکید بر حقوق مردم در تنظیم مناسبات حرفه‌ای، رهبری خدمتگزار، رهبری سطح پنجم و... از جمله شاخص‌های اهمیت نقش اخلاق حرفه‌ای در سطوح مدیریت است (Helen Boon, 2011).

کشور ما به رغم دورنمای روشن تاریخی و تمدنی و میراث زرین فرهنگی و دینی در افق کنونی نسبت به کشورهای صنعتی غرب و حتی برخی جوامع شرقی پیشرو با وضعیتی مناسب شأن تاریخی خود در توسعه اخلاق حرفه‌ای فاصله دارد. این در حالی است که تاریخ فرهنگی و دینی این سرزمین همان‌طور که به اجمال اشاره گردید حامل گنج‌های گرانبازی در این مورد است. نکته مهم اینکه باید توجه داشت رویکرد غرب به اخلاق حرفه‌ای در بخش مدیریت یک رویکرد ابزارگرایانه^۲ به نظر می‌رسد نه غایت‌گرایانه. اخلاق حرفه‌ای در کشور اسلامی، باید اسلامی و علمی باشد. غربی‌ها به اصول اخلاقی^۳ تکیه می‌کنند که در متون دینی مآ آمده است ولی جامعه ما هنوز شناخت کافی از این گنجینه معارف ندارد (قراملکی، ۱۳۹۵).

در پژوهشی نقشه دانش اخلاق مدیریت و سازمان در ایران را ترسیم نموده‌اند. نتایج حاکی از آن است که عمده‌ترین محتوای موجود در ادبیات اخلاق مدیریت و سازمان مباحث عمومی علم اخلاق^۴ است و اخلاق کار رتبه دوم را دارا می‌باشد و بدین معناست که اخلاق حرفه‌ای هنوز نتوانسته جایگاه خود را به عنوان حلقه تکمیل‌کننده و تئوری مکمل اخلاق کار^۵ پیدا کند (زیبا کلام، ۱۳۸۱).

دانشگاه و مدرسه مهمترین مکان تولید علم بوده و دو کارکرد اساسی آن یعنی تولید علم و آموزش بر عهده اعضای هیأت علمی دانشگاه است. پایه‌ها و بنیان‌های کارکردهای دانشگاهی و مدرسه‌ای در فرایند جامعه‌پذیری دانشگاهی و مدرسه‌ای نضج یافته و مستحکم می‌گردد. بر این اساس جامعه‌پذیری دانشگاهی و مدرسه‌ای^۶ مهمترین فرایند موجود در یک نظام دانشگاهی و مدرسه‌ای بوده و نهادینه شدن هنجارها، ارزش‌ها و اخلاقیات حرفه دانشگاهی و مدرسه‌ای^۷، مهمترین ستاده این فرایند است که سنت دیرینه

^۱ Professional Ethics

^۲ Toolkit approach

^۳ ethics fundamental

^۴ Ethics Science

^۵ Work ethic

^۶ Academic and school socialization

^۷ Academic and School Ethics

مركز ابحاث العالميه للعلوم الاجتماعيه

96170-82201

مركز ابحاث ايراني اسلامي
واحد در جهان

فلسفه معرفت علمی را در کالبد نهاد دانشگاه و مدرسه سازی و جاری می‌گرداند. در عرصه دانشگاهی و مدرسه ای این فرایند جامعه پذیری با تئوری حرفه گرایی قابل توجه و تبیین است (ریسمانیف، ۱۳۸۸).

نظریه حرفه‌ای شدن^۱ و حرفه‌ای‌گرایی به عنوان زیر مجموعه‌ای از نظریه اجتماعی، لزوم ارتباط بین افراد و نهادها با یکدیگر را عنوان می‌کند. در محیط دانشگاه، حرفه‌ای شدن به معنی توانمندی حل مسائل حرفه‌ای دانشگاه، از طریق دانش عمیق و تجارب است. در بعدی دیگر، حرفه‌ای‌گرایی دانشگاهی، ضمن عطف توجه به لزوم مهارت فنی، مهارت اجتماعی و تاکید بر ارزش‌ها و نکات اخلاقی از سوی اعضای هیأت علمی، به فرآیندی اطلاق می‌شود که از یک سو از طریق ایجاد ارتباط موثر بین اجتماع علمی، اخلاق کاری مرتبط با آن حرفه را در بین اعضاء تحکیم می‌بخشد و از سوی دیگر با تاکید بر عملکرد مثبت مورد انتظار، موجب ارتقاء منزلت اجتماعی آن حرفه در جامعه می‌گردد (Mintz, S, 2016).

حرفه‌ای شدن در معنای عام خود، مستلزم داشتن دانش عمیق، بصیرت، تعهد، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی فردی به ویژه در تعاملات اجتماعی است و بیش از تاکید بر بهره هوشی متکی بر هوش عاطفی است؛ زیرا حرفه‌ای‌ها می‌بایست در برقراری ارتباط با دیگران و تاثیرگذاری بر روی آنها از مهارت بالایی برخوردار باشند. پر واضح است که تحصیل این ویژگی‌ها به سادگی میسر نیست و مستلزم تعلیم و تربیت به ویژه یادگیری مستمر است. در همین راستا بلاک و هامتون (۲۰۱۱) به چهار بعد حرفه گرایی شامل: اخلاق در نقد؛ اخلاق در قضاوت، اخلاق در ارائه خدمت اجتماعی و اخلاق در حرفه اشاره می‌کنند (مرجایی، ۱۳۸۷).

مهمترین بعد شناخته شده حرفه گرایی در اعضای هیأت علمی دانشگاه و معلمان مدارس اخلاق حرفه ایست. اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه و مدرسه، مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای سلوک است که رفتار اعضای این نهاد را تعیین می‌کند. در واقع، اخلاق حرفه‌ای دانشگاهی و مدرسه ای، یک فرایند تفکر عقلانی است که هدف آن محقق کردن ارزش‌های علمی در اجتماع علمی و چگونگی حفظ و اشاعه آن است. هیود و ویگال (۲۰۱۵) می‌نویسند: اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه و مدرسه، به استدلال اخلاقی و تصمیم‌گیری اخلاقی حرفه‌ای‌های دانشگاهی و مدرسه ای منجر می‌گردد. بدون شک گرایش سازمان‌ها و موسسات از جمله موسسات تولیدی- تجاری به برقراری ارتباط با محیط‌های علمی با توجه به این مزیت دانشگاهی است. در واقع هدف نهایی سازمان‌ها از برقراری ارتباط با دانشگاه، ضمن یادگیری، کسب منزلت اجتماعی برای آن موسسه و ایجاد نوعی شهرت است که با اتکا به حرفه‌ای‌های دانشگاهی حاصل می‌گردد (Marshall, P. 2017).

چنین رویکردی به دانشگاه‌ها، مدارس و چنین انتظاری به ویژه از اساتید و معلمان، حرفه‌ای عمل کردن آنها در اجتماع علمی خود، بیش از پیش مورد تاکید قرار می‌دهد. این مهم بویژه در عصر ارتباطات سازمانی، لزوم استقرار سیستم‌های ملی نوآوری (مثلت دانشگاه- دولت- صنعت) در جوامع فرا صنعتی، کم رنگ شدن اخلاقیات و تعهد در انسان‌های سازمانی، توجه به ارزش‌های مادی و کسب سود در دنیای کسب و کار، پرداختن به موضوع حرفه گرایی^۲ و بویژه اخلاق حرفه‌ای را آشکار می‌سازد. ابعاد اخلاق حرفه‌ای در اعضای هیأت علمی دانشگاه و معلمان مدارس را در چهار بعد حس تعلق به اجتماع علمی، باور به مسئولیت اجتماعی، باور به خودکارایی، مسئولیت‌پذیری علمی بر می‌شمرد (Khan. 2007). در همین چهار بعد احساس خود تنظیمی، استقلال علمی، تعلق به اجتماع علمی و از خود گذشتگی علمی را در اخلاق حرفه‌ای مورد تاکید قرار می‌دهد (مهرمحمدی، ۱۳۹۳). رزنیك، با استدلالی موشکافانه سرمایه اجتماعی را مولفه حیاتی در شکل‌گیری اخلاق حرفه‌ای در یک اجتماع علمی خاص معرفی می‌کند (ریسمانیف، ۱۳۸۸).

پای‌بندی به اصول و ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای در معلمان و استادان دانشگاه که نقش اصلی را در اداره و هدایت امر آموزش بر عهده دارند، بسیار حایز اهمیت است؛ چرا که اساتید با رعایت اخلاق حرفه‌ای، نقش مهمی در بهبود عملکرد دانشجویان دارند. این مطالعه سعی دارد اهمیت جایگاه اخلاق حرفه‌ای و علت توجه به آن در معلمان و استادان دانشگاه را براساس بررسی نظری و جامع مطالعات انجام شده در این حوزه تبیین نماید (Sahminen, Metsamaki, H. Ndmminen. 2011).

^۱ Become professional

^۲ Professionalism

مركز ابحاث علمی بین المللی

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران

تعریف اخلاق

در فرهنگ معین (۱۳۷۱)، اخلاق به معنی خلق و خوی‌ها، طبیعت باطنی، سرشت درونی و نیز به عنوان یکی از شعب حکمت عملی خوانده شده و افزوده است: اخلاق دانش بد و نیک و خوی‌ها و تدبیر انسان است برای نفس خود یا یک تن خاص. اخلاق در اصطلاح، تعاریف و کاربردهای مختلفی دارد که توسط دانشمندان حوزه اخلاق ارائه شده است. (معین، ۱۳۷۱).

ابن مسکویه، ترجمه زنجانی (۱۳۷۵)، در تعریف خلق میگوید: «خلق همان حالت نفسانی است که انسان را به انجام کارهایی دعوت می‌کند، بی آن که نیاز به تفکر و اندیشه داشته باشد» همین معنی را فیض کاشانی، (۱۳۸۸) آورده است: بدان که خوی عبارت است از هیئتی استوار با نفس که افعال به آسانی و بدون نیاز به فکر و اندیشه از آن صادر می‌شود (مسکویه، ۱۳۷۵). برخی نیز اخلاق را تنها بر فضایل اخلاقی^۱ اطلاق می‌کنند و آن را در مقابل ضد اخلاق به کار می‌برند (ریسمان‌باف، ۱۳۸۸). ملاصدرا اخلاقیات را این گونه تعریف می‌کند: اخلاق جمع خلق و به معنای مجموعه‌ای از صفات راسخ نفسانی تعریف می‌شود و صفات پایداری هستند که سبب می‌شوند تا انسان، کارهای متناسب با این صفات را بدون تفکر و تأمل و به راحتی انجام دهد (فرانکینا، ۱۳۷۶).

مفهوم اخلاق حرفه‌ای

به معنای حرفه هاست زیرا اخلاق حرفه‌ای از باب مضاف و مضاف الیه است و هر حرفه ایی، اخلاقی دارد. در حال حاضر بیش از ۵۳ حرفه داریم که هر کدام اخلاق حرفه‌ای مخصوص به خود را دارند. بنابراین دانش اخلاق حرفه‌ای، دانشی است که به یک حرفه اضافه شده و تعیین آن از همان حرفه می‌آید (زیبا کلام، ۱۳۸۱).

مفهوم اخلاق حرفه‌ای از علم اخلاق مشتق شده و عبارتست از مجموعه قوانین اخلاقی که در وهله اول از ماهیت حرفه یا شغل به دست آمده است و مسئولیت اخلاقی فرد از حیث شغل می‌باشد (رجب زاده، ۱۳۷۹).

لذا این بخش از اخلاق به مسایل و پرسش‌های اخلاقی و نیز اصول و ارزش‌های اخلاقی یک نظام حرفه‌ای مانند پزشکی، حرفه معلمی و استادی، حرفه وکالت، حرفه مهندسی و... می‌پردازد و ناظر بر افعال ارادی حرفه‌ای‌ها در حیطه فعالیت حرفه‌ای خودشان است (Marshall, P. 2017).

ضرورتها و ابعاد اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه و مدارس

یکی از عوامل موثر در توسعه و پیشرفت علمی، شکل‌گیری اخلاق حرفه‌ای در اجتماع علمی است. اجتماع علمی عبارت است از جمع دانشمندان و محققان و مؤسسات آموزش علمی و پژوهشی که در سطح یک جامعه علمی به فعالیت مشغول هستند و مطابق قواعد و هنجارهای رسمی و غیر رسمی عمل می‌کنند و ارتباط فعال علمی با اجتماعات علمی دیگر دارند (مرجایی، ۱۳۸۷). نیروی انسانی، مراکز آموزشی و پرورشی، سرمایه‌گذاری علمی، نهادها و انجمن‌های علمی، مدیریت نهادهای علمی، انتشارات، تشکل‌ها، مشارکت علمی مناسبات اعضای جامعه علمی، نمادها، ژست‌ها و هنجارهای علمی و دانشگاهی از مهمترین اجزا و عناصر اجتماع علمی بشمار می‌رود. یکی از لوازم تولید علم در اجتماع علمی دانشگاه، تولید فرهنگ و هنجارهای محیطه‌های علمی (دانشگاه، مدرسه) و در نتیجه اخلاق حرفه‌ای است. محیط اجتماعی دانشگاه، مدرسه و اجتماعات علمی چون هر محیط آموزشی بمتابه نهاد اجتماعی و عامل اجتماعی کننده، نقش عمده‌ای را در انتقال فرهنگ، درونی کردن هنجارها و ارزش‌های محیطه‌های علمی (دانشگاه، مدرسه) و حرفه‌ای و توسعه مفهوم اجتماعی ایفا می‌کند (Marshall, P. 2017). با نگاهی سیستمی به اخلاق حرفه‌ای معلمان و اعضای دانشگاهی و اجزای آن که به نوبه خود متأثر از نظامی است که مدرسه یا دانشگاه در آن تعریف می‌شود می‌توان اخلاق حرفه‌ای را در این مکان تعریف نمود. اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه یا مدرسه، در مجموعه وسیعتر «جامعه ملی» و بر اساس نوع کارکردها و ماهیت وجودی، روابط آن با سایر اجزای نظام کنش

^۱ Moral virtues

مركز العلوم والدراسات
الدولية

96170-82201

مركز العلوم والدراسات
الدولية

اجتماعی تعریف می‌شود. بر این اساس اخلاق حرفه ای، مجموعه‌ای از ارزش ها، باورها و هنجارهای محیطه های علمی (دانشگاه، مدرسه) از یکسو و نوع رابطه دانشگاه یا مدرسه با نهادهایی و نقش آن در تحرک اجتماعی از سوی دیگر است که در پیوندی تنگاتنگ با فرایند یاددهی یادگیری، پژوهش و تحقیق و ارائه خدمات به جامعه قرار دارد (حسینیان، ۱۳۹۲).

اصول اخلاقی آموزشی:

به طور کلی، اگر چه اصول اخلاق حرفه ای مربوط به شغل معلمی در موسسات آموزش عالی کشورهای مختلف، خاص و تابع قوانین هر کشور است اما غالباً در همه ی آنها اصول زیر دیده میشود:

- ۱- توانمندسازی دانشجویان: استاد باید در تکامل شناختی دانشجویان مشارکت فعال داشته باشد و از اعمالی که همراه با تبعیض یا استثمار دانشجویان هستند بپرهیزد.
- ۲- ارتباط بیطرفانه با دانشجویان: استاد باید از ورود به یک ارتباط عاطفی دوطرفه با دانشجویان خود که منجر به مساعدت نسبت به یک نفر یا اصطلاحاً پارتی بازی میشود اجتناب کند.
- ۳- رازداری: نمرات، گزارشات حضور و غیاب، صحبت ها و ارتباطات فردی دانشجویان به عنوان مطالب محرمانه تلقی شده و تنها با رضایت دانشجو یا برای امور قانونی دانشگاهی قابل ارائه به دیگری هستند.
- ۴- احترام به همکاران: استاد دانشگاه باید به مقام و شأن همکاران خود احترام گذاشته و همراه با آنان در جهت تکامل و توانمندسازی دانشجویان همکاری نماید.
- ۵- احترام به موسسه: لازم است مدرس دانشگاه نسبت به اهداف آموزشی، سیاستها و استانداردهای مؤسسه ی آموزشی آگاه بوده، به آنها احترام گذاشته و از آنها تبعیت نماید.
- ۶- تسلط به محتوا: یک استاد دانشگاه باید کاملاً به موضوع تدریس خود احاطه داشته و از دانش کافی در این زمینه برخوردار باشد و مطمئن باشد که محتوای ارائه شده دقیق، درست، به روز و متناسب با دوره ی مورد نظر است.
- ۷- ارزشیابی معتبر دانشجویان: استاد باید در ارزشیابی دانشجویان از روشهای معتبر استفاده کرده و شفاف و بیطرف باشد و متناسب با اهداف آموزشی دوره، دانشجویان را ارزشیابی نماید.
- ۸- تسلط به اصول آموزش: مدرس باید کاملاً با اصول آموزش و روشهای تدریس آشنا بوده و روش تدریسی را انتخاب کند که برای رسیدن به اهداف آموزشی مورد نظر مناسب باشد (Hay Wood-M, Elhizabeth, 2009).

فناوری و اخلاق کسب و کار

فن آوری ها به سرعت در حال پیشرفت هستند از جمله آنها تجزیه و تحلیل داده های بزرگ و ارائه مزایای بالقوه بزرگ به شرکت ها و مصرف کنندگان است، اما کارشناسان هشدار می دهند که تکنولوژی مدرن همچنین دارای یک حرکت نزولی است چراکه: ممکن است شرکت ها به دنبال یک مزیت رقابتی به شیوه های غیر قانونی و یا غیر اخلاقی را متوسل شوند. از آنجایی که دستگاه های دیجیتال از سنسورها و کامپیوترها تشکیل میشوند کنترل عملکرد داخلی خودرو با کدهایی انجام میشود که دنبال کردن کنترل فعالیت های افراد در اینترنت توسط نرم افزارهایی انجام میشود که ذاتاً نامرئی هستند، مصرف کنندگان و تنظیم کننده ها اغلب در مورد داده هایی که شرکت در حال جمع آوری آنها است و چگونگی استفاده از آن آنها در سردرگمی می باشند. گروه های صنعتی و ناظران خارجی در مورد اینکه چه کاری باید انجام شود اختلاف نظر دارند. در گذشته استدلال خود تنظیمی کافی بود (Armito, Gregg, Nagato, et. al, 2011) اما اکنون پیگیری از طرف مقررات سخت و آموزش اخلاق مداری در مدارس کسب و کار و شرکت ها، افزایش یافته است. استادان دیگر کسب و کار و مشاوران بر دلایل خاص کارفرمایان برای نظارت بر کارکنان، استناد کردند که: "بسیاری از این نظارت ها کاملاً قانونی هستند و حتی امروزه در عرصه اشتغال، کاری محتاطانه هستند" (Dean-Kathy, Beggs-Jeri. 2017).

اخلاق حرفه ای و تکنولوژی آموزشی

اخلاقیات یک منطقه تحت تحقیق در تکنولوژی آموزشی بوده است، که همچنین یک دریافت به رسمیت شناخته شده رایج است که برای پرس و جو و توسعه، به عنوان یک تمرکز حیاتی است. در این فصل، سهم اخلاق را به عنوان بخشی از تاریخچه حرفه ای در نظر

گرفتیم و کدهای اخلاقی را برای یک حرفه و مسائل اخلاقی معاصر مرور میکنیم، از جمله شایستگی فرهنگی، مالکیت معنوی و طراحی جهانی و دسترس، نظریه انتقادی در تکنولوژی آموزشی، سیستم اخلاق، و مسئولیت اجتماعی حرفه ای (Todd, Torrence, al. 2017). تحقیقات نشان می دهد که مفاهیم معلمان از روش های آموزش با تکنولوژی برای اجرای موفقیت آمیز فن آوری های آموزشی در مرکز امور آموزش عالی قرار دارد. نه معلم در کارشناسی آنلاین علوم داروسازی و کارشناسی ارشد داروسازی در دانشگاه سوئدی با استفاده از روش پدیدارشناسی مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج تفاوت های آشکاری بین معلمان تازه کار و معلمان با تجربه نشان داد. اگر چه معلمان تازه کار در ابتدا بر مفاهیم معلمی تمرکز بیشتری داشتند، بعد از گذشت زمان، آنها نسبت به همکاران با تجربه تغییرات بیشتر و سریع تری را نشان میدادند. معلمان با تجربه طبق عادت، تمایلی به تغییر دادن مفاهیم نداشتند. بنابراین با حمایت از تغییر مفهومی باید آنها را تبدیل به یک جزء اصلی از فعالیتهای توسعه حرفه ای کرد در اینصورت میتوان یک استفاده موثری از فن آوری های آموزشی را به دست آورد (Englund, Olofsson, Price. 2017).

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد شیراز

شاخص های اخلاق حرفه ای بر اساس پیشینه تحقیقات انجام شده :

پیشینه های مرتبط با ویژگی های اخلاق حرفه ای معلمان و استادان دانشگاه در جدول ۱ به شرح زیر مشخص گردیده است:

جدول ۱: خلاصه نتایج پیشینه تحقیق بر اساس شاخص های اخلاق حرفه ای

ردیف	نویسنده	عنوان	تاریخ	شاخص های اخلاق حرفه ای
پیشینه های داخلی				
۱	شریفی و اسلامی	بررسی تأثیر آموزش بر میزان پایبندی به کدها و استانداردهای اخلاق حرفه‌ای	۱۳۹۳	آموزش
۲	رجبی	ارزیابی اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس پسرانه شهرستان محلات	۱۳۹۲	اخلاق فایده محور، وظیفه محور، عدالت محور
۳	عباس زاده عباس، مصباحی مریم	بررسی الگوی سیستمی اخلاق حرفه ای در آموزش عالی	۱۳۹۲	درون مایه های فردی مانند وجدان کاری و نظارت الهی - توجه به عوامل راهبردی، نهادینه سازی و اعتماد عمومی
۴	ایمان پور معصومه	اصول اخلاق حرفه ای در آموزش عالی	۱۳۹۱	رعایت اخلاق آموزشی
۵	ایمانی پور	بررسی اصول اخلاق حرفه‌ای آموزش	۱۳۹۱	التزام اساتید و رعایت استانداردهای آموزشی، آشنایی با اصول تدریس و کلاس داری، تقید و مسئولیت حرفه‌ای، رعایت انصاف و عدالت، احترام، ادب و دلسوزی و صداقت در برخورد با دانشجویان و همکاران
۶	علی زاده اقدام و همکاران	بررسی تعیین کننده‌های پایبندی به اخلاق علمی در بین اعضای هیأت علمی	۱۳۹۰	سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام گروهی و تولید علمی
۷	دهقان منشادی	شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر اخلاق حرفه ای	۱۳۹۰	دلبستگی و علاقه به کار، پشتکار و جدیت در کار، روابط سالم و انسانی در محل کار و روح جمعی و مشارکت در کار
۸	آراسته، جاهد	رعایت اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی	۱۳۹۰	تسلط بر نفس، مدارا در حد امکان، مشورت خواهی، قاطعیت اجرایی، حسن تدبیر، عدالت و انصاف، بردباری و شکیبایی، پرهیز از فخر فروشی و استبداد، ایجاد انگیزه، خوش-رفتاری و نرمی با جامعه دانشگاهی، احترام به کلاس درس و فضای یادگیری، تواضع، تکریم کارکنان و دانشجویان، عامل بودن به هنجارها و آیین‌های علمی و فرهنگی دانشگاه
۹	فرمهبینی فراهانی، بهنام جان	بررسی میزان رعایت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش در بین اعضای هیئت علمی دانشگاه شاهد	۱۳۹۰	رعایت ادب و نزاکت در برابر دانشجویان، حفظ اسرار دانشجویان توسط اساتید، عدم تأمین منافع مادی در قبال دادن نمره به دانشجویان، جلب اعتماد و احترام دانشجویان، داشتن روحیه تحمل و بردباری و سعه صدر در برابر دانشجویان از طرف اساتید، توجه به آراستگی ظاهر و پوشش مناسب توسط اساتید، پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست و عدم استفاده اساتید از امکانات دانشگاهی در امور شخصی
۱۰	مطلبی فرد، نوه ابراهیم، محسن-زاده	بررسی و شناسایی نشانگرهای حرفه‌ای و اخلاقی در آموزش و تدریس از نقطه نظر دانشجویان	۱۳۹۰	مؤلفه کارآمدی در ارائه محتوا، کارآمدی آموزشی، تعامل حرفه‌ای، کمک به رشد حرفه‌ای دانشجویان، فضای بحث مناسب، احترام به همکاران، احترام به کلاس و در نهایت ارزشیابی مناسب

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد زرقان

پیشینه های خارجی				
ردیف	نویسنده	عنوان	تاریخ	شاخص های اخلاق حرفه ای
		کارشناسی ارشد		
۱۱	نعمتی محمد علی - محسنی مهديه سادات	اخلاق در آموزش عالی	۱۳۸۹	آزادی علمی و استقلال دانشگاهی در اجتماع علمی و دانشگاهی
۱۲	ویلیام برنج	آموزش ارزش های حرفه ای و پیشنهاداتی جهت ارائه مدل علمی و اخلاقی سازمان	۲۰۱۵	یادگیری تجربی مهارت ها، اندیشه ی انتقادی فرایندگروهي حمایت کننده و وجود برنامه درسی
۱۳	گاندرسن و همکاران	تدوین چارچوب یکپارچه علمی و اخلاقیات حرفه ای در یک سازمان خاص	۲۰۱۴	الهام درونی، حس مسئولیت، صداقت و درستی در کار
۱۴	کاستل	آموزش اخلاق کسب و کار را در دانشگاهی در جمهوری چک	۲۰۱۴	تنوع فرهنگی، رویکردهای اخلاقی متنوع و الزامات اخلاقی، اخلاق در برابر منفعت، مفهوم مسئولیت پذیری
۱۵	کلیما و همکاران	ابداعات در سومین سال تحصیل دانشگاهی و کدهای اخلاق حرفه ای	۲۰۱۳	علاقه مند ساختن و اجازه گرفتن از دانشجو در خصوص منتشرکردن مقاله ها، عکسها و ویدئوهایش برخی از موارد اخلاق حرفه ای اساتید در ارتباط با کامپیوترسازی حق التدریس
۱۶	یلدیز و همکاران	کدهای دانشگاهی درک اخلاق	۲۰۱۳	فرهنگ اصول اجتماعی
۱۷	عبادالهی و اکبری نژاد	مفهوم و ابعاد اخلاق حرفه ای: اعتبارسنجی اولیه چند بعدی در جامعه ایرانی	۲۰۱۱	قصد کار، قیومیت، نوع کار، نتایج کار برای امت اسلامی، همکاری و همیاری، عدل و انصاف، کار به عنوان تنها منبع مالکیت
۱۸	بون و همکاران (2017) Englund, O lofsson, Pri (ce).	آموزش اخلاق برای کیفیت معلمان	۲۰۱۱	آگاهی از دیدگاه های مختلف فرهنگی به مدیریت رفتار و انتظارات آموزشی، حساسیت های فرهنگی بومی، پذیرش زمینه های فرهنگی و مذهبی دانش آموزان، رفتار درست، مشارکت دانش آموزان با نیازهای خاص در داخل کلاس، وجود یک نگرش حرفه ای نسبت به حرفه، نگه داشتن مسائل مدرسه بین دیوارهای مدرسه، اجتناب از نژادپرستی، فحشا دسترسی همزمان به منابع برای همه دانش آموزان، طبقه بندی نامناسب نباشد، تعصب بر اساس علاقه نباشد.
۱۹	عبادالهی و نجات	بررسی ارزش های اخلاق حرفه ای در ایران: «مطالعه موردی در خصوص مربیان ایرانی	۲۰۱۰	اخلاق کاری

شاخص های اخلاق حرفه ای از دیدگاه زیونتنس

یکی از صاحب نظران به نام زیونتنس در مقاله ای عوامل پایه ای برای اخلاق حرفه ای بر می شمارد که عبارتند از:
 ۱) استقلال حرفه ای اخلاق علمی: این عامل مانند اخلاق در هر نظام حرفه ای دیگر باید منعکس کننده هنجارهای درونی حرفه
 و احساس تعهد اخلاقی از سوی خود حرفه ای ها و نهادهای تخصصی آن ها باشد، نه آن که در قالب بایدها و نیایدهای اخلاقی به آن ها
 تحمیل و قبولانده یا گوشزد شود. برای مثال، یک مدیر باید در حرفه خود مسائلی مانند صداقت، دقت، قابل اعتماد بودن، گوشه بودن به
 فضای انتقاد و ارزیابی، پرهیز از جزمیت، احترام به زیردستان و اطرافیان، توجه به حریم خصوصی و مسئله حفظ اسرار افراد را سرلوحه
 خویش قرار دهد (علیزاده اقدام، عباس زاده، شیشویایی و تجویدی، ۱۳۹۰).

۲) خودفهمی حرفه‌ای: پایه و اساس اخلاق، خودفهمی حرفه‌ای است افراد تنها با فهمی از کار و فعالیت حرفه‌ای خود، فلسفه آن و نسبتش با زندگی مردم است که به درک اخلاقی از آن نائل می‌آیند و در نتیجه، در مناسبات خود با طبیعت و جهان پیرامون خود، نوعی احساس درونی از تعهد به آن ارزش‌ها پیدا می‌کنند.

۳) عینیت‌گرایی، بی‌طرفی و عدم جانب‌داری: از مهم‌ترین اصول اساسی که در اغلب اسناد و مباحث مربوط به اخلاق حرفه‌ای علمی مورد تأیید قرار می‌گیرد، رعایت عینیت‌گرایی و بی‌طرفی است. فردی که اخلاق حرفه‌ای را در زندگی شغلی‌اش به کار می‌گیرد، نباید جانب‌داری غیرعقلانی نسبت به منبعی که دارای صفات غیراخلاقی است، نشان دهد (Moore, Ellsworth, 2014).

۴) فراتر رفتن از مفهوم معیشتی: تا زمانی که فردی درگیر مسائل فیزیولوژیکی باشد، توجه به مسائل دیگر کم‌رنگ‌تر خواهد بود. معنای اخلاق حرفه‌ای با عبور از مفهوم معیشتی آن به عرصه ظهور می‌رسد. زمانی که افراد در فعالیت و کسب‌وکار حرفه‌ای خود از سطح گذران زندگی مادی فراتر می‌آیند، دست‌کم سه سطح دیگر از فعالیت‌های علم و فناوری برای آن‌ها معنا می‌یابد. احساس کارآیی، اثربخشی و تولید کیفیت به‌عنوان ارزش‌افزوده؛ احساس خدمت به مردم و مفید واقع شدن؛ احساس رهاسازی از طریق بازتوزیع فرصت‌ها و نقد قدرت (زیونتنس، ۲۰۱۶، به نقل از امیری، ۱۳۸۹: ۱۳۹). (وایلز، ۱۳۹۴)

استاندارهای اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه و مدارس از دیدگاه انجمن استادان دانشگاه‌های آمریکا، کالج معلمان انتاریو:
اخلاق حرفه‌ای به مسایل و رفتارهای اخلاقی یک نظام حرفه‌ای می‌پردازد. آموزش عالی نیز نظامی حرفه‌ای است که رفتارهای انسانی شاغل آن در شکل دهی فضای اخلاقی اش نقش دارند (قراملکی، ۱۳۹۵).

اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی با استانداردهایی که توسط کمیته حرفه‌ای آن تنظیم و تصویب شده است. و اغلب بعنوان کد یا منشور اخلاقی پیشنهاد می‌شود که بسیار اهمیت دارند. زیرا محدوده و مرزهایی را در مشاغل حرفه‌ای مشخص می‌نماید که باید بر آن پافشاری نماییم. البته با کدهای اخلاقی یک مشکل داریم که همیشه نمی‌توانیم جواب سیاه یا سفید بدهیم بلکه گاهی پاسخ در محدوده خاکستری است و ارائه جواب ساده نمی‌باشد. کد یا منشور اخلاقی می‌تواند سند مأموریت و ارزش‌های یک شغل یا سازمان و یا رضایت دادن به موضوعات اخلاقی حرفه‌ای باشد (Dean-Kathy, Beggs-Jeri, 2014).
با توجه به وظایف کلی آموزش عالی در حوزه دانشگاه‌ها که برنامه ریزی، مدیریت، آموزش، پژوهش و ارائه خدمت است و مسئولیت وظیفه دانشگاه‌ها عمدتاً در سه حیطه آموزشی، پژوهشی و کارآفرینی تقسیم می‌شود اخلاق آموزش عالی نیز ناظر بر هر سه حوزه مذکور است.

لکن آنچه در این مقاله قصد پرداختن بدان را داریم حوزه آموزش شامل اخلاق آموزشی اساتید و اصول اخلاقی آموزش و تدریس^۱ است که مهمترین بخش کاری اعضای هیأت علمی می‌باشد و رعایت آن باعث افزایش امنیت روانی در دانشگاه و رشد و بالندگی آن می‌گردد و افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌های دانشگاه را در پی خواهد داشت. (قانع‌راد، ۱۳۹۵).

به‌طور کلی درارتباط با کارکرد آموزشی دانشگاه باید گفت رعایت اخلاقی آموزشی تضمین‌کننده سلامت فرایند یاددهی - یادگیری است درحقیقت، ضوابط و ارزش‌های اخلاقی مرتبط با آموزش و یادگیری به این امر کمک می‌کند که حقوق دانشجویان در برخورداری از بهترین آموزش‌ها و شأن یادگیری از یک طرف و شأن و جایگاه علم و علم‌آموزی از طرف دیگر رعایت شود. (محسنی، ۱۳۹۲).
دانشگاه‌ها و موسسات و محققین بسیاری از کشورها در راستای فراهم آوردن یک مجموعه از ضوابط و استانداردهای اخلاقی^۲ که همه‌ی افراد به آن معتقد باشند و افزایش پایبندی به اصول حرفه‌ای برای بخش آموزش به ویژه شاغلین حرفه‌ای معلمی یک مجموعه راهنما از کدهای اخلاقی تدوین کرده‌اند.

انجمن استادان دانشگاه‌های آمریکا، کالج معلمان انتاریو، کمپل (۲۰۰۸)، پک براون و همکاران (۲۰۰۸) را می‌توان نام برد که گرچه اصول اخلاقی آموزشی در موسسات آموزش عالی مختلف جهان، خاص و تابع قوانین همان مرزوبوم است. اما غالباً در همه آنها اصول زیر دیده می‌شود. (علیزاده اقدام، عباس زاده، شیشوایی و تجویدی، ۱۳۹۰).

^۱ Educational Ethics and Teaching

^۲ ethics standards

96170-82201

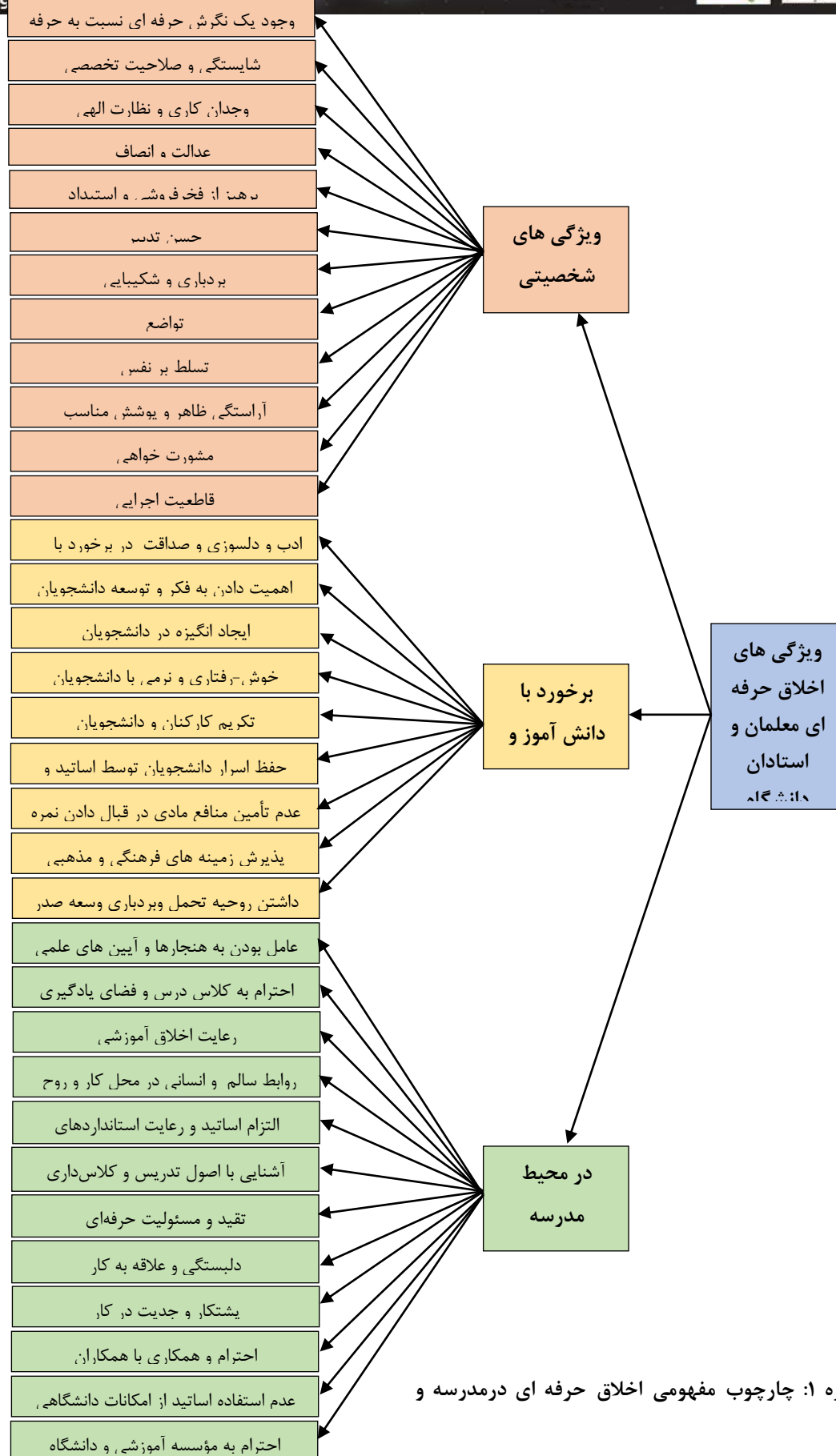
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد زرقان

- ۱) شایستگی و صلاحیت تخصصی (اشراف و اثربخشی محتوای درسی): دربرگیرنده موضوعاتی چون استفاده از مطالب به روز، دقیق و شفاف و مناسب درس مربوط در برنامه درسی دانشجویان، اساتید دانشگاه باید خود را در سطح بالایی از موضوعات دانش نگه دارند.
- ۲) شایستگی و اثربخشی آموزشی: استادی از نظر آموزش و تربیتی دارای شایستگی است که دانشجویان را با اهداف درسی آشنا می‌سازد، متناسب با نتایج پژوهش‌ها از بهترین روش‌های تدریس استفاده می‌کند، به تفاوت‌های فردی دانشجویان توجه دارد و از روش‌های تدریس خود بازخورد می‌گیرد.
- ۳) پرداختن به موضوعات حساس: استاد با موضوعاتی که احتمالاً برای دانشجویان حساس یا ناراحت کننده است در فضایی باز، صادقانه و مثبت آن را بررسی می‌کند. بحث انسان‌گرایانه و عدم تحمیل دیدگاه در این مسائل از ابعاد این حوزه است.
- ۴) اهمیت دادن به فکر و توسعه دانشجویان و دانش آموزان: مسئولیت اصلی اساتید مشارکت در توسعه فکری و عقلی دانشجو حتی المقدور در حوزه تخصصی استاد و اجتناب از انجام رفتارهای نامناسب و تبعیض‌آمیز است. بر این اساس طراحی آموزش باید در راستای استقلال فکری، تفکر انتقادی، رفتار احترام‌آمیز، تلاش و دلسوزی برای رشد عقل و هوش و نهایتاً آماده‌سازی دانشجویان صورت گیرد.
- ۵) نداشتن رابطه دوگانه با دانشجویان و دانش آموزان: استاد برای اجتناب از تضاد منافع و جلوگیری از ایجاد دل بستگی که منجر به کاهش رشد دانشجو یا تبعیض از سوی او می‌شود وارد نقش روابط دوگانه با دانشجو نمی‌شود و از برقراری روابط غیراخلاقی عاطفی و ارتباط بیش از حد با دانشجویان در خارج از کلاس دوری می‌کند. این اصل به معنای آن است که مسئولیت استاد برای حفظ روابط با دانشجویان بر اهداف آموزشی و شرایط آکادمیک متمرکز است.
- ۶) رازداری و حفظ اسرار دانشجو و محرمانه نگهداشتن آنها: استاد نمرات، سوابق حضور و اطلاعات خصوصی دانشجویان را محرمانه تلقی می‌نماید. مگر آنکه با اجازه دانشجو یا برای مقاصد آکادمیک قانونی و یا در شرایطی که عدم انتشار آنها باعث صدمه رساندن به دیگران می‌شود و نهایتاً در صورت وجود زمینه‌هایی که نشر آن اطلاعات باعث رشد دانشجو به نفع او باشد انتشارش بلامانع است.
- ۷) احترام و همکاری با همکاران: یک استاد دانشگاه یا یک معلم احترام به خود و همکاران و دوری از تخریب یکدیگر با هدف پرورش استعداد های دانشجویان را رعایت می‌کند. زیرا احترام و همکاری و مشورت با همکاران یکی از بهترین روش‌ها برای بهبود تدریس است.
- ۸) ارزشیابی صحیح و عادلانه از دانشجویان و دانش آموزان: اساتید نسبت به انجام اقدامات لازم برای تضمین آنکه ارزشیابی از دانشجویان معتبر، آگاهانه، منصفانه و هماهنگ با اهداف آموزشی است. با توجه به اهمیت ارزشیابی عملکرد دانشجو در آموزش‌های دانشگاهی و در حیات فردی و شغلی او مسئولیت دارند و این امر در راستای اهداف درس و دریافت بازخورد مناسب و به موقع از دانشجویان در هنگام تدریس است.
- ۹) احترام به موسسه آموزشی (دانشگاه یا مدرسه): یک استاد در راستای رشد و توسعه و احترام دانشجویان از قوانین، اهداف، سیاست‌ها و استانداردهای آموزشی موسسه‌ای که در آن به تدریس اشتغال دارد آگاهی داشته و آنها را مراعات می‌نماید. (وایلز، ۱۳۹۴).

چارچوب مفهومی اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی

در نگاره ۱ الگوی مفهومی اخلاق حرفه‌ای معلمان و اساتید دانشگاه با توجه به مطالعات اخیر و مبانی نظری مطروحه، ترسیم شده است. لذا با توجه به این مهم که آموزش اصول و فضیلت‌های اخلاقی در کنار استانداردها و رویه‌های حرفه‌ای، موجب نهادینه شدن فضیلت‌های اخلاقی در رفتار شاغلین می‌گردد؛ به اختصار به آن پرداخته خواهد شد.

نگاره ۱: چارچوب مفهومی اخلاق حرفه ای در مدرسه و

تحلیل و جمع بندی مدل

با وجود تاثیرات رشته ای، دانشگاهی و نظام ملی، ارزش ها و عقایدی وجود دارد که اساتید و معلمان همه رشته‌ها را سامان می‌دهد. استادان و معلمان علی‌رغم تنوع آموزش به «اسطوره‌های متعالی» چندی متعهدند که معنا و ارزش کارشان را برای خود و دیگران با آن توضیح می‌دهند. (Hampton-Gerald, 2011). همین ارزش‌ها بر خود پنداره اساتید و انتظارات آنها از دانشکده و فرآیندها و سیاست‌های نهادهای آموزش عالی تاثیر می‌گذارد. به عقیده شیلز، کلارک، رایس، کوه و ویت اولین ارزش آن است که هدف از آموزش عالی و حرفه استادی و معلمی، دنبال کردن، کشف، خلق، اشاعه و انتقال حقیقت، دانش و فهم است. تحقیق، نوشتن و انتشار، ابزارهای تحقق این ارزش‌ها هستند. ارزش دیگر خدمت به جامعه است. دانشگاه و مدرسه نه تنها مولد دانش بلکه معلم و انتقال دهنده فرهنگ است. پایبندی به صداقت فکری، راستی و انصاف دیگر ارزش‌های حرفه دانشگاهی اند. بهره‌گیری از قضاوت عینی، وعدم سوء استفاده از فقدان توازن قدرت میان استاد و شاگرد، نیز از همین ارزش‌ها هستند. آزادی در تدریس، آموختن و تحقیق سومین هنجار پذیرفته شده حرفه دانشگاهی و معلمان است. دانشگاه و مدرسه به مقوله اجتماع، این که دانشگاه و مدرسه اجتماعی از اهل علم است، هم ارج می‌نهد (Clark, 2003).

با چنین اجتماعی، استاد و معلم بودن چارچوبه ایده آلی است برای تعامل درون دانشگاهی علاوه بر این، اندیشه اجتماع اهل علم به سنتی دیرینه مرتبط می‌شود که در آن دانشگاه و مدرسه اقتدار صنفی را درون نهادهای خود اعمال می‌کرده است. همین اجتماع است که بر بسیاری از امور دانشکده‌ها، مدارس، کالج‌ها، دانشگاه و حتی نظام ملی نظارت و کنترل دارد. در تمام نظام‌های ملی، دانشگاه و مدرسه متعهد به یک سلسله مراتب و وجهه مبتنی بر درک کیفیت اند. استادها و معلمان معتقدند که کیفیت ارزشی ذاتی دارد، که وجهه بر مبنای بهره‌ای که دانشگاه‌ها و مدارس از کیفیت دارند، مشخص می‌شود و بدین وسیله سلسله مراتب نهادی معتبری در نظام‌های ملی شکل می‌گیرد (دهقان منشادی، ۱۳۹۰) نهادها و رشته‌هایی که از کیفیت بالایی برخوردارند سرمشقی برای دیگران می‌شوند. حرفه استادی و معلمی متاثر از سه جریان اشتغال در یک رشته، اشتغال در یک دانشگاه یا مدرسه، و اشتغال به کارهای خارج از دانشگاه یا مدرسه است. دانشگاه محل خدمت ممکن است محل اندیشه (تعصب داشتن نسبت به دانشگاه یا مدرسه) یا جهان اندیش (متعهد بودن به رشته و نه دانشگاه یا مدرسه) باشد ولی در هر صورت حرفه استادی متاثر از فرهنگ نهادی دانشگاه یا مدرسه است. هر دانشگاهی یا معلم مدرسه فرهنگ خاص خود را دارد که از تعامل مجموعه‌ای از عوامل کلیدی نتیجه گرفته شده است. این عوامل عبارتند از: ماموریت یا هدف نهادی، اندازه، پیچیدگی، قدمت، محل دانشگاه، شیوه اعمال اقتدار و ساخت اقتدار، سازمان کار، ساختار برنامه درسی، معیارهای آکادمیک، خصایص دانش آموزان، دانشجویان و دانشگاه (رجب زاده، ۱۳۷۹).

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد زرقان

نتیجه‌گیری

آموزش عالی در سال‌های اخیر با چالش‌ها و مسائل گوناگونی مواجه بوده است که باعث بروز نگرانی درباره آینده آموزش عالی شده است. شرایطی از قبیل افزایش جمعیت، نگرانی‌های زیست محیطی، افزایش تقاضای اجتماعی برای آموزش عالی، جهانی‌گرایی، منطقه‌ای‌گرایی، قطب‌گرایی و ایجاد چنددستگی باعث پاسخگویی متفاوت آموزشی شده است. با توجه به این مسائل حتی اگر آموزش عالی با مشکلات اخلاقی حادی مواجه نباشد امکان دور شدن از حوزه اخلاق محتمل است. لذا ضرورت توجه به اخلاق به طور کلی و اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی و بالخصوص اخلاق در تدریس و آموزش امری بسیار با اهمیت است. بی‌شک پذیرفتن نقش، معلمی و استادی مسئولیت‌هایی به دنبال دارد. ایفای این مسئولیت‌ها مستلزم رعایت استانداردهای حرفه‌ای است. برجسته‌ترین عنصر این استانداردهای اخلاق حرفه‌ای می‌باشد. از آنجا که حرفه استادی و تدریس اصولاً ماهیت اخلاقی داشته و رعایت استانداردهای اخلاقی به منظور رسیدن به نتایج بهتر امری حتمی است. لذا در دهه‌های اخیر اغلب کشورهای جهان به این اصل توجه نموده، و مبانی و بسترهای اخلاق معلمی و اصول آموزش و تدریس را در قالب کدها و منشور و استانداردهای اخلاقی و حرفه‌ای تدوین نموده‌اند. همچنین از منظر دین مبین اسلام که یکی از اهداف خلقت را رشد و کمال انسان می‌داند. تعلیم و تربیت صحیح را مقدمه‌ای برای رسیدن به حد مطلوب آن می‌داند. ضمن بیان اصول و دستورات اخلاقی به کسانی که عهده دار این حرفه مقدس هستند، مؤکداً توصیه می‌نماید برای رشد و تعالی، معلمین اصول اخلاقی را رعایت کنند (بارپور، ۱۳۹۲).

نتایج به دست آمده از مدل مفهومی این مطالعه نشان می‌دهد که اخلاق حرفه‌ای معلمان و استادان دانشگاه در سه بعد شخصیتی، در محیط کار، در برخورد با دانش‌آموزان و دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت و ۳۳ شاخص کلیدی اخلاق حرفه‌ای معلمان و استادان یعنی التزام اساتید و رعایت استانداردهای آموزشی، آشنایی با اصول تدریس و کلاس‌داری، تقید و مسئولیت حرفه‌ای، دلبستگی و علاقه به کار، احترام به کلاس درس و فضای یادگیری، رعایت اخلاق آموزشی، روابط سالم و انسانی در محل کار و روح جمعی مشارکت در کار، پشتکار و جدیت در کار، احترام و همکاری با همکاران، عامل بودن به هنجارها و آیین‌های علمی و فرهنگی دانشگاه، احترام به مؤسسه آموزشی و دانشگاه، عدم استفاده اساتید از امکانات دانشگاهی در امور شخصی، پذیرش زمینه‌های فرهنگی و مذهبی دانش‌جویان، عدم تأمین منافع مادی در قبال دادن نمره به دانشجویان، حفظ اسرار دانشجویان توسط اساتید و معلمان، تکریم کارکنان و دانشجویان، خوش رفتاری و نرمی با دانشجویان، ایجاد انگیزه در دانشجویان، اهمیت دادن به فکر و توسعه دانشجویان، ادب و دلسوزی و صداقت در برخورد با دانشجویان همکاران، داشتن روحیه تحمل و بردباری و سعه صدر در برابر، پرهیز از فخر فروشی و استبداد، حسن تدبیر، بردباری و شکیبایی، عدالت و انصاف، وجدان کاری و نظارت الهی، قاطعیت اجرایی، مشورت خواهی، آراستگی ظاهر و پوشش مناسب، تسلط بر نفس، تواضع، شایستگی و صلاحیت تخصصی، وجود یک نگرش حرفه‌ای نسبت به حرفه، مشخص گردید. همچنین از نتایج تحقیق مشخص می‌گردد برای حصول به بهترین نتیجه رعایت مؤلفه‌های گوناگون که در توصیف اخلاق حرفه‌ای شامل صلاحیت و کارآمدی در محتوا، کارآمدی آموزشی، پرداختن به موضوعات حساس، توسعه و رشد فکری و عقلی دانشجویان، نداشتن روابط دوگانه با دانشجویان، رازداری و محرمانه نگه داشتن موضوعات شخصی مربوط به دانشجویان، احترام به همکاران و همکاری با آنان، ارزیابی درست و منصفانه از دانشجویان، احترام به موسسه می‌باشد. موضوعات دیگری مانند احترام به کلاس و رعایت اخلاق فردی و توجه به رنگ و جلای خدایی برای ارائه یک کار خوب از نکاتی است، که اثربخشی فرایند تدریس را به طور چشمگیری بهبود می‌بخشد. توسعه رعایت این اصول مستلزم رویکردی سامانمند به منظور ایجاد زمینه‌ها و بسترهای مساعد ساختاری و سازوکارهای مناسب انگیزشی است. تقویت سرمایه شناختی به منظور تقویت حس شناخت و پذیرش ارزش‌های دانشگاهی و به بیان دیگر جامعه‌پذیری دانشگاهی به کمک راهکارهایی چون آموزش‌های توجیهی و دوره‌های کارآموزی در زمان استخدام، برنامه ریزی سرفصل‌های اخلاق حرفه‌ای شامل: اخلاق پژوهش، روابط با همکاران، آداب آموزشی و رهبری آموزشی با هدف پرورش مدیران گروه و دپارتمان‌های آموزشی در آینده تا بتوانند علاوه بر آنکه خود راهبری نمایند، به اصول دیگر راهبری، همانند تشویق همکاران بجای سرکوب و تضعیف و طرد آنان و اهتمام ورزند. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهادی زیر ارائه می‌گردد:

- استقرار ساختارهای جدیدی چون: مدیریت اخلاق حرفه‌ای، دوایر کیفیت اخلاقی، تیم‌های فکر و اندیشه اخلاق حرفه‌ای و تیم‌های پروژه از گروه‌های مختلف در محیط‌های دانشگاهی و مدارس.

-ارزیابی عملکرد و کنترل مستمر رفتارهای آموزشی و پژوهش اعضای هیأت علمی و تخصیص وزن مناسب و قابل توجه به اخلاق حرفه ای اساتید و معلمان از یک سو و پایش ساختارهای شبکه و روابط اجتماعی و سرمایه شناختی بویژه نهادی شدن برخی رفتارهای پژوهشی و آموزشی کژکارکرد در دانشگاه همچون سوگیری های علمی، تبعیض،
-اعتبار سنجی گروه های آموزشی توسط ساختارهای خارج دانشگاه و مدرسه به منظور تقویت رفتارهای علمی و پژوهشی.

فهرست منابع:

۱. بارپور، ایان (۱۳۹۲) «علم و دین» ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، مرکز نشر دانشگاهی، چاپ اول، تهران.
۲. حسینیان، سعید (۱۳۹۲) «اخلاق در مشاوره و روانشناسی» انتشارات اندیشه گوهربار، تهران ص ۲۷.
۳. دهقان منشادی، سعیده (۱۳۹۰) «شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر اخلاق حرفه ای» فصلنامه مدیریت و کارآفرینی، شماره ۸۶، صص ۶۲-۶۰
۴. رجب زاده، احمد (۱۳۷۹) «دانشگاه، دین و سیاست، سنجش گرایش های فکری و فرهنگی دانشجویان» وزارت علوم و تحقیقات دفتر مطالعات و برنامه ریزی فرهنگی دانشجویان، تهران، صص ۸۴-۳.
۵. ریسمانباف، امیر. (۱۳۸۸). «مقدمه ای بر اخلاق حرفه ای در کتابداری و اطلاع رسانی (با تأکید بر دو مؤلفه ی نظریه و آموزش)» پیام کتابخانه، صص ۷۵-۴۹.
۶. رزیا کلام، فاطمه (۱۳۸۱) «فلسفه آموزش و پرورش از دیدگاه جان هنری نیومن» مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال پنجم، شماره ۱۱، صص ۱۲۵-۱۱۰.
۷. علیزاده اقدام، محمد باقر و عباس زاده، محمد و شیشوائی، عسل و تجویدی، مینا (۱۳۹۰) «بررسی تعیین کننده های پایبندی بر اخلاق علمی در بین اعضای هیأت علمی» پژوهشی سیاست علم و فن آوری، سال ۳، صص ۵۸-۵۷.
۸. فرانکینا، ویلیام کی. (۱۳۷۶). فلسفه اخلاق. مترجم هادی صادقی، قم: مؤسسه فرهنگی طه.
۹. قانعی راد، محمد امین (۱۳۹۵) «وضعیت اجتماعی علمی در رشته علوم اجتماعی» نامه علوم اجتماعی، بهار، شماره ۲۷، صص ۵۶-۲۷.
۱۰. قراملکی احد (۱۳۹۵) اخلاق حرفه ایی، چاپ دوم، انتشارات مجنون
۱۱. محسنی، منوچهر (۱۳۹۲) «مبانی جامعه شناسی علم: جامعه، علم و تکنولوژی» چاپ دوم، انتشارات طهوری، تهران.
۱۲. مرجایی، سید هادی (۱۳۸۷) «مسئله یابی درونی شدن هنجارهای دانشگاهی و حرفه ای در اجتماع علمی ایران» موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، شماره ۱۵، صص ۲۸-۱.
۱۳. مسکویه، ابوعلی. (۱۳۷۵). کیمیای سعادت (ترجمه طهارة الاعراق)؛ مترجم میرزا ابوطالب زنجانی تهران: انتشارات نقطه.
۱۴. معین، محمد. (۱۳۷۱). فرهنگ فارسی. جلد ۳. تهران: امیرکبیر
۱۵. مهر محمدی، محمود (۱۳۹۳) «برنامه درسی: نظر گاه ها، رویکردها و چشم اندازها» چاپ سوم، انتشارات آستان قدس رضوی، تهران.
۱۶. وایلز، کیمبل (۱۳۹۴). مدیریت و رهبری آموزشی. ترجمه محمد علی طوسی. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی
17. Armito - Azusa , F. Gregg- Misuzu , Nagato - Statoko , Miki -Yuko , Moroshima -(2011) "Sachiyo" Evaluation of doctoral nursing programs in japan by faculty members and their Educational and research activities", nurse Education today, ,vol.53 NO.7, PP1-7.
18. Clark, Margaret (2003). M., JD., SPHR, "Corporate Ethics programs Make a Difference , but not the only diffetnce" , HR Magazine , July . Crigger . nancy , Godfeg . Nelda. (2014) a new appoach to teaching professiona (identity formantinand professional ethics . journal of professional nursing rol 30,no.5.pp 376-386
19. Dean-Kathy Lund, Beggs-Jeri Mullins (2014) "university professors and teaching ethics: concptualizotons and expectations", journal of management Education , vol.10, NO.15, PP 15-44.
20. Englund, C., Olofsson, A. D., & Price, L. (2017). Teaching with technology in higher education: understanding conceptual change and development in practice. Higher Education Research & Development, 36(1), 73-87.

مركز أبحاث العلوم الإنسانية

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد اصفهان

21. Hampton-Gerald M, Hampton-Dorthee I "relationship of (2011) professionalism, rewards, marketorientation and job satisfaction among medical professionalis the case of certified nurse-midwives", *journal of business research*,VOL.57,NO.2.PP 1042-1053.
22. Hay Wood-M.Elizabeth,E.Vaygal "Ethics and professionalism(2009) bringing the topic to life in the classroom",*journal accounting Education* , VOL.27,NO.1. PP71-84.
23. Helen Boon, James Cook University Introduction (2011),*Raising the Bar: Ethics Education for Quality Teachers* , *Australian Journal of Teacher Education*
24. Khan (2007) student Evaluation instrument for online program
25. Marshall, P. (2017). Issue: Technology and Business Ethics *Technology and Business Ethics*.
26. Mintz, S. (2016). Giving voice to values: A new approach to accounting ethics education. *Global Perspectives on Accounting Education*, 13, 37-50.
27. Moore, S. L., & Ellsworth, J. B. (2014). Ethics of educational technology. In *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 113-127). Springer New York.
28. Salminen-Leena, Metsamaki-Riikka, H. Ndmminen-oliver, Lenokilpii-hellena (2011)" nurse educators and professional ethics-ethical principils and their implmtenion from nurse educators perspectives" ,*nurse Education today* ,VOL.43,NO.5,PP1-5.
29. Todd, E. M., Torrence, B. S., Watts, L. L., Mulhearn, T. J., Connelly, S., & Mumford, M. D. (2017). Effective Practices in the Delivery of Research Ethics Education: A Qualitative Review of Instructional Methods. *Accountability in Research*, 24(5), 297-321.